

TANTÁRGYI PROGRAM

I. A TANTÁRGY ADATAI (AZ ÚJ BA, BSC SZAKOK ESETÉBEN MEGEGYEZIK A TANTÁRGYI ADATLAP ADATAIVAL)

1. A tantárgy kódja:

4VG32NAK07B

2. A tantárgy megnevezése (magyarul):

Nemzetközi szervezetek

3. A tantárgy neve (angolul):

International organisations (and institutions)

4. A tanóra száma:

48/0

5. Kreditérték:

5

6. A tantárgy meghirdetésének gyakorisága:

őszi félév, évente

7. Az oktatás nyelve:

magyar

8. Előtanulmányi kötelezettségek:

nincs

9. A tantárgy típusa:

kötelező

10. A tantárgyfelelős tanszék/intézet neve:

Világgazdasági Tanszék/Nemzetközi Tanulmányok Intézet

11. A tantárgyfelelős neve:

Blahó András

12. A tantárgy szakmai tartalma:

Globális világunkban elengedhetetlen, hogy az e folyamatot „kezelő”, azt alakító leglényegesebb nemzetközi szervezetek működését, hatásmechanizmusait a hallgatók ne ismernék. E tárgy célja éppen e tudás közvetítése: milyen szervezetben miként lehet és kell nemzeti, regionális ráhatást elérni. Kötelező szaktárgy a globalizációs folyamattal együtt járó nemzetközi szervezetek lényegéről, hatásmechanizmusairól és döntéshozatali rendszerükről. Külön figyelmet fordítunk a Egyesült Nemzetek Szervezete tagszervezeteire, a Nemzetközi Valutaalapra, Világbankra, OECD-re, s regionális szervezetekre is, mint amilyen az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD). A gazdasági szervezetek sorában kiemelt jelentőségű a Kereskedelmi Világszervezet (WTO), amelynek sajátos döntéshozatali mechanizmusa sajátos eredményeket hozott már az eddigi „fordulóban” is.

13. Évközi tanulmányi követelmények:

félévközi felmérés

14. Vizsgakövetelmény:

vizsgajegy

15. Az értékelés módszere:

írásbeli vizsga

16. Irodalomjegyzék:

Kötelező irodalom:

Blahó András – Prandler Árpád: *Nemzetközi szervezetek és intézmények*. Aula, 2005. 700. oldal

Nemzetközi szervezetek (IMF, OECD, WTO, IBRD, ECE) éves beszámoló jelentései, regionális és globális elemzései

Az előadások anyaga.

17. A tantárgy oktatói:

Blahó András, Kemenszky Ágnes

II. A TANTÁRGY PROGRAMJA (A TARTALMAK ÉS A KÖVETELMÉNYEK RÉSZLETEZÉSE)

18. A tantárgy tananyagának leírása:

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a tematika és az előadások sorrendje nem mindig ugyanaz. Mivel a tankönyvben foglaltak, valamint az előadások és a tematika által meghatározott követelmények egyes esetekben eltérhetnek egymástól, különös jelentősége van az előadások hallgatásának, a szemináriumi részvételnek.

1. A nemzetközi szervezetekről általában: történeti visszapillantás

Kemenczky Ágnes

2009. szeptember 15.

A nemzetközi rendszer és a nemzetközi szervezetek; az államközi együttműködés elméletére, valamint az együttműködés szervezeti kereteire vonatkozó elképzelések történeti áttekintése; a nemzetközi konferenciák és kongresszusok, különösen a XIX. században, és hatásuk a nemzetközi szervezetek kialakulására és működésére; a Nemzetek Szövetsége létrejöttének és megszűnésének történeti körülményei; az Egyezségokmány főbb rendelkezései: a béke és biztonság, a leszerelés a mandátumrendszer és a kisebbségvédelem vonatkozásában; a Nemzetek Szövetségének tagsága és szervei; a Nemzetek Szövetsége tevékenységének értékelése; a globális és regionális együttműködés fellendülése 1945–1990 között.

Blahó–Prandler, im. pp. 47–60.

2. A nemzetközi szervezetek politikai gazdaságtana

Blahó András

2009. szeptember 22.

Nemzetközi szervezetek hasznai és költségei. A nemzetköziség mint közös jószág. Miként maximalizálható ennek haszna? Elosztási egyenlenségek okai. Melyek a határhasznok és határköltségek? Nemzeti ráhatások a nemzetközi szervezetekre.

PowerPoint anyag

1. Szeminárium

Félévi feladatok megbeszélése. Csoportképzés, csoportfeladatok kiosztása. Nemzetközi szervezet elemzésének szempontjai. Adatforrások és módszerek.

Brüll Mária: *Nemzetközi pénzügyi intézmények és Magyarország kapcsolatai*. KJK, Bp. 1989.

3. Nemzetközi szervezetek belső működése

Kemenczky Ágnes

2009. szeptember 29.

A nemzetközi szervezetek meghatározása, ismérvei és osztályozása; a nemzetközi szervezetek tagsága és a megfigyelők; a nemzetközi szervezetek hatásköre; a nemzetközi szervezetek szervei és egymáshoz való viszonyuk; a nemzetközi szervezetek eljárási szabályai; a nemzetközi szervezetek határozatai és a döntéshozatal; a nemzetközi szervezetek titkársága, a nemzetközi „közszolgálat”; a nemzetközi szervezetek költségvetése.

Blahó–Prandler, im. pp. 75–103.

4. Monetáris nemzetközi szervezetek I.

Blahó András

2009. október 6.

Monetáris nemzetközi szervezetek kialakulása. Döntési mechanizmusok. Nemzeti és nemzetközi ráhatások. Multilaterális jelleg értelmezése. A Nemzetközi Valutaalap szerkezete, politikája, hatásmechanizmusai. A Világbank szervezete, hatása a fejlődő világra. *World Development Report. IMF Survey*.

Blahó–Prandler, im. pp. 214–245.

2. szeminárium

Bírálatok az IMF-el szemben. Nemzetközi gazdaságtani és világgazdasági elemzés. Kritikák a Világbank projektjeivel kapcsolatban. Tartalmi, személyi és integrált elemzés.

www.imf.org, www.ibrd.org

5. A nemzetközi konferenciák és szervezetek szerepe az államok közötti baráti kapcsolatok és együttműködés nemzetközi jogi elveinek létrehozásában és fejlesztésében

Kemenczky Ágnes

2009. október 13.

Az alapelvek kialakulásának történelmi folyamata; az alapelvek katalógusa (felsorolásuk és legfontosabb jellemzőik), az ENSZ Alapokmánya és a Helsinki Záróokmány szerint; az alapelvek értéktartalma és egymáshoz való viszonyuk, dilemmák és kilátások; a „humanitárius beavatkozás”. Nemzetközi bíróságok és választott bíróságok

Vitarendezés a nemzetközi szervezeteken belül: az államok közötti viták békés rendezése és a nemzetközi intézmények; az Állandó Választott Bíróság; az ENSZ Nemzetközi Bírósága; a nemzetközi büntetőbíráskodás: a) Ad hoc büntető

törvényszékek; b) A Nemzetközi Büntetőbíróság; c) A nemzetközi segédlettel működő büntetőtörvényszékek; Regionális bíróságok: a) Az Emberi Jogok Európai Bírósága; b) Az Amerika-közi Emberi Jogi Bíróság; A nemzetközi szervezetek adminisztratív bíróságai; Ténymegállapító bizottságok.
Blahó–Prandler, im. pp. 117–166.

6. Az Egyesült Nemzetek (I.)

Blahó András

2009. október 20.

Az ENSZ létrejöttének körülményei; az ENSZ Alapokmány sajátosságai és rendszere; az ENSZ tagsága; az ENSZ fő szervei; az ENSZ Közgyűlése (funkciói, szervezete, határozatai); a Főtitkár és a Titkárság. Az Egyesült Nemzetek (II.): Az ENSZ Biztonsági Tanácsa: a) sajátos hatásköre a nemzetközi kapcsolatokban; b) összetétele és határozathozatali rendszere; c) tevékenységének értékelése. Az ENSZ békefenntartó tevékenysége: főbb jellemzői és „generációi”, új fejlemények a 90-es évektől.

Blahó–Prandler, im. pp. 180–199.

7. Az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsa (ECOSOC)

Blahó András

2009. október 27.

Az ECOSOC összetétele és hatásköre; az ECOSOC bizottságai: a) funkcionális és állandó bizottságok, b) regionális gazdasági bizottságok, c) kapcsolata az ENSZ család más szervezeteivel, különösen az UNCTAD (www.unctad.org) és a UNDP (www.undp.org). A szakosított intézmények általános ismérvei. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet. A FAO és az UNESCO. A Nemzetközi Valutaalap: szervezete, funkciói, tevékenysége. A Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank: szervezete, funkciói, tevékenysége.

Blahó–Prandler, im. pp. 199–213.

3. szeminárium

Az ENSZ és a globális szervezetek. ENSZ szakosított szervezetek. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO – www.ilo.org) Az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája (UNCTAD – www.unctad.org). A *Trade and Development Report 2006*. Főbb folyamatok elemzése.

8. Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet

Kemenczky Ágnes

2009. november 3.

A Helsinkii folyamat, a Helsinkii Konferencia (1975), a Záróokmány tartalma és jellege. A tárgyalási fórumok jellegzetességei, a döntéshozatal módja. Az EBEE 1990-ig, a Párizsi konferencia és a Párizsi Charta. Az EBESZ szervei, az EBESZ és tevékenysége. Az 1989–90-ben bekövetkezett változások és az EBESZ a budapesti konferencia óta.

Blahó–Prandler, im. pp. 377–387.

9. ENSZ szakosított szervezetek II.

Blahó András

2009. november 10.

Egészségügyi Világszervezet (WHO – www.who.org), Egyetemes Postaegyesület (UPU – www.upu.org), ENSZ Élelmiszeri és Mezőgazdasági Szervezete (FAO – www.fao.org), ENSZ Iparfejlesztési Szervezete (UNIDO – www.unido.org). Az ENSZ regionális bizottságainak tevékenysége (www.unecce.org).

Blahó–Prandler, im. pp. 214–245.

FÉLÉVKÖZI FELMÉRÉS

10. Nemzetközi együttműködés és szervezetek a fegyveres konfliktusok áldozatainak védelme és a humanitárius segítségnyújtás területén

Kemenczky Ágnes

2009. november 17.

A nemzetközi hadijog és a humanitárius jog kialakulása és legfontosabb szabályai: a) a genfi jog (a genfi egyezmények és a kiegészítő jegyzőkönyvek); b) a hágai jog. A Nemzetközi Vöröskereszt Mozgalom. A humanitárius segítségnyújtás az ENSZ rendszerében. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága. A Nemzetközi Migrációs Szervezet.

Blahó–Prandler, im. pp. 415–438.

11. A nemzetközi együttműködés egyes, fórumjellegű és sajátos formái

Kemenszky Ágnes

2009. november 24.

A Nemzetközösség – Commonwealth. Az El Nem Kötelezettek Mozgalma. A Független Államok Közössége. Az Iszlám Konferencia Szervezete. Az Északi Tanács. Az Ázsia-Európa Találkozó (ASEM). Szubregionális együttműködés: a) Közép-európai Kezdeményezés; b) A Visegrádi Csoport c) A Balti-tengeri Államok Tanácsa; d) A Fekete-tengeri Gazdasági Együttműködés. A nemzetközi folyami bizottságok. A nem kormányzati nemzetközi szervezetek. A nem kormányzati szervezetek fogalma és ismérveik. A NGO-k, valamint az ENSZ, az ET és az Európai Unió. A nem kormányzati szervezetek fontosabb kategóriái: pl: a fegyverzetkorlátozás, politikai pártok, szakszervezetek, emberi jogok, vallási szervezetek és a környezetvédelem területein.

Blahó–Prandler, im. pp. 439–474.

12. Az Európai Unió gazdasági szervezetei

Blahó András

2009. december 1.

Döntéshozatal az Európai Unióban. A legutóbbi évtized legfontosabb eseményei: Maastricht, Amsterdam, Nizza, a „Konvent”, az Alkotmány-Szerződés. A lisszaboni dokumentum és az össz-európai gazdasági együttműködés. A Miniszterek Tanácsa. Az Európai Központi Bank.

www.europa.eu

4. szeminárium

Döntéshozatal az Európai Unióban. Európai integrációs szervezetek. Együttműködés gazdasági téren. Kohéziós politika szervezetei: hatások gazdasági elemzése.

www.eu.europa.com

13. Az ENSZ családon kívüli nemzetközi gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi szervezetek

Blahó András

2009. december 8.

A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) és elődje, a GATT. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD – www.oecd.org).

Blahó–Prandler, im. pp. 329–346.

5. szeminárium

A Kereskedelmi Világszervezet vita-eljárása (www.wto.org). Nemzetközi gazdasági viták országcsoportok, ágazatok szerint. Hazánk WTO-ügyei: okok és hatások. NAFTA napjainkban.

14. A nemzetközi szervezetek a világgazdaságban, világpolitikában

Összefoglaló

2009. december 15.

19. Kompetenciák leírása:

A hallgatók a félév során komplex képet kapnak a nemzetközi szervezetekről, azok helyéről, szerepéről és kapcsolatrendszereikről a mai nemzetközi rendszerben, valamint részletesen megismerik a legfontosabb intézmények működését és az előttük álló legfőbb kihívásokat.

20. A hallgató egyéni munkával megoldandó feladatai:

Nincsen.

21. A foglalkozásokon való részvétel követelményei:

Az előadásokon való részvétel nem kötelező, de ajánlott, hiszen az előadáson elhangzottak a félév végi vizsga részét képezik.

22. Félévközi ellenőrzések:

félévközi felmérés